

דיני לא ילבש^א

(א) סוגיא זו, מקורו הוא פסוק בתורה, ונמצא בשו"ע יו"ד סי' קפ"ב, והוא סוגיא שגדרותיה אינם ברורים בכלל, והוא ענין קשה במיוחד.

(ב) והוא גם ענין חמור מאוד, עד כדי שהתורה קורא לזה תועבה. וע' במפרשי התורה לחומר הענין. ודברי חיים כ' דהוא אבזריהו דעריות, והוא בגדר יהרג ואל יעבור. וע' רמב"ם סה"מ מ', טעם האיסור הוא שמעורר תאוה בבנ"א. ובזמננו יש מחקרים המוכיחים ג"כ כזה.

(ג) אבל דבר אחד ברור לחלוטין, והוא חשיבות הפרדה בין אנשים לנשים, והחילוק המהותי ביניהם. ועד לפני כארבעים שנה, גבר שהרגיש לא בנוח במה שהוא זכר ורוצה להיות נקבה, וכן להיפך, היה נחשב כחולה נפש, והיה מקבל טיפול המתאים לו.ה. אמנם בזמננו ל"ע, נתקלקלו הדורות, ובעולם החוץ זה נחשב כדבר ראוי והגון ואמיתי. ועלנו לנזכיר לעצמנו, דזו דור שהשוטים נעשו הרגילים, ואנו, שומרי תו"מ, נעשה ה'ישנים' ואינו 'מעודכנים'. אבל תורתנו הוא אמת לעולמי עד.

(ד) ויש כמה נפק"מ לדינא באנשים כאלו, כגון יחוד [תלוי מה ה'רגיל חושב עם מי הוא^ב], שמירת עינים [תלוי בהירהור, וודאי יש], ובשמחה, באיזה צד המחיצה ישב [לכא' כפי שנראה עכשיו, ואז הנוגעים אותו/ה אין בו קורבה, כי אינם יודעים, והוא עצמו, הלעיטהו לרשע וכו'.

(ה) מחמת קושי הענין, ואי הבנת גדרותיו, לא ניכנס לעומק הסוגיא, רק נכתוב מה שנאמר בשיעור.

(ו) מבואר, ללקט לבנות מתוך שחורות, גם בשער א' עובר בלא ילבש, ובשבת חייב משום גוזז גם על אחת! ודבר זה אסורה גם בזקן. וכ"ת, איך זה לא ילבש, אם נשים אינם מלקטים לבנות מזקנם. י"ל, דזו דבר שנשים עושין בשערותיהן, כדי לראות יותר צעירות, ולכן אסור גם בזקן. [ואין לומר משום דכל שהוא לנוי אסור, א"כ איך יגלח, וע' בהמשך].

(ז) לסרוק זקנו, כשאינו פס"ר שילקט הלבנות מהשחורות, מותר. וכשיגיע לפס"ר, שוב לא יהיה הלבנות מתוך השחורות. דהיינו, ביה"ל כאן בסי' ש"מ כ' דמלקט לבנות מתוך שחורות אינו דווקא בשער הלבן האחרון אלא בכל שער לבן שיתלוש. אבל כל זה הוא היכא שהוא לבנות מתוך שחורות, משא"כ היכא שסתם תולש שער, מאיזה טעם שיהיה, ויצא שער לבן, מסברא אינו 'אינו מתכוון' של לא ילבש אלא אינו לא ילבש בכלל, שלא היה במטרת לבנות מתוך שחורות [אולי תלוי בב"ח בהמשך]. ועוד, גם לביה"ל, לבנות מתוך שחורות חייב על כל א' וא', אבל היכא שיש לו כ"כ הרבה לבנות, עד ששער הזו אינו עושה שום נפקותא [כגון השלב דסריקת זקנו יהיה פס"ר של שער לבן], מסברא אין זו נקרא לבנות מתוך שחורות.

(ח) בחור שיש בזקנו Patch של שער לבן, העצה הוא לצבוע הכל לבן [או שאר צבע שאינו צבע שער אמיתי שלו, לכא', כגון בלונד, או חום כהה, אבל חום חזק לכא' דומה לשחור]. או שיגלח כל זקנו. כ"כ שבה"ל^י. והוסיף, שיתחיל לגלח מצד השחור ולא בצד הלבן, דאל"ה מתחיל לבנות מתוך שחורות.

^א למדנו את זה אחרי מלאכת גוזז, סי' ש"מ, דכ' המחבר המלקט לבנות מתוך שחורות חייב אפ' באחת, וגם בחול אסור מטעם לא ילבש.
^ב איש שנהפך לאשה, ליחד עם אשה, ויודעים, אין כאן איסור, כי אינו בר ביאה, ואינו דומה לזקן.
^ג ג' קי"א.

סימן קפ"ב – דיני לא ילבש

ט) שחורות מתוך לבנות, מצד הל' שבת חייב גם על אחת, דזו יש לו חשיבות. ומצד לא ילבש, נחלקו בזה הראשונים, דמצד א' אינו כדי לראות יותר צעיר בשנים, אבל מאידך הוא ליפוי ששים עושים. וכזה נקט המחנה חיים^י לאסור לראש ישיבה ללקוט שחורות מזקנו הלבן.

י) לגלח עצמו בתער [שלא בזקנו], ע' שו"ע ורמ"א סעי' א' וב', ומכת מרדות, ואינו ברור, מתי מותר ומתי אסור, ולמה.

יא) וט"ז בשם רבינו יונה, תער הוא דומה לתיקון נשים, ולכן אסור בכל מקום בגופו, ולא משנה איפוא. וכן מבואר בגר"א. ועפי"ז, במספרה, לא יעשה בתער מאחורי ראשו, דרבינו יונה אוסר.

יב) עכשיו נבאר כמה יסודות ודיונים, ונראה איזה מהם יש להם סמך מדינא.

יג) מבואר מרמ"א, דמותר לכתחילה לגלח בתער במקומות בגוף שגם אנשים עושין כן, אבל חבירים נמנעין מזה. וגר"א מביא רמב"ם שאינו מותר לכתחילה. וק', איך זה אסורה, הא אינו לא ילבש, כיון שאנשים עושים כן.

יד) ומצאתי ביש"ש יבמות פרק י"ב דמסביר, הגם שעכשיו הוא שוה בשוה אנשים עם נשים, מ"מ היתחיל מנשים, ולכן יש עליו איסור לא ילבש לכתחילה.

טו) המגלח כל גופו בתער, מותר גם בית השחי ובית הערוה, דע"כ לרפואה קמכוון ולכן לית בזה משום לא ילבש, כ"כ ש"ך. ואפ' אי אמר שאינו לרפואה, לא משגחינן ביה. [צ"ע].

טז) יש לדון באיסור לא ילבש, האם זו מעשה, דהיינו אסור לעשות מעשה שנשים עושות, או"ד הוא תוצאה, דהיינו אסור שיהיה לו התוצאה של נשים. דהיינו, הלבישה או הגילוח, או להיות לבוש ולהיות גלוח.

יז) נפק"מ, לקיחת כדור שיהפוך שערתיו מלבן לשחור, אין כאן מעשה האסור, אבל יש תוצאה אסורה. ור' משה אסר משום דאיסור לא ילבש הוא התוצאה ולא דווקא המעשה.

יח) וקשה, עכשיו דוהכחנו שהתוצאה היא אסורה, א"כ איך מותר לגלח, הא עושה פניו יותר דומה לשל נשים.

יט) ואכן, הצמח צדק אסר. וכן היה תמוהה בעיני רש"י על שלא חוששים להצמח צדק. וח"ח בספר המצוות הקצר, ל"ת קע"ז, מבואר דיש לא ילבש לגלח.

כ) מאידך, מהא דיש סימן בשו"ע המפרט איפוא מותר בתער, ואיפוא מותר ספריים כעין תער, אלמא לית ביה משום לא ילבש. וע"ע חת"ס חרשות סי' ל', עכשיו נעשה דרך אנשים.

כא) אמנם, לפי ר' משה, שהוא תוצאה, אינו מועיל אם הוא דרך אנשים, הא ה"ל דרך אנשים להידמות לנשים, כי אינו תלוי בפעולה אלא בתוצאה.

^י ב' ל'.

^י הליכות שלמה ב' ל"ד.

סימן קפ"ב – דיני לא ילבש

כב) וביאר ר' משה¹, הטעם מדוע גילוח מותר ואין בו משום לא ילבש הוא משום דגם אחר הגילוח אינו תוצאה שנראה כמו אשה, אלא נראה כגבר מגולח, מהא דנשאר קצת, והישאיר פאות וsideburns וכו'. דהיינו, צורת גילוח של איש אינו דומה לאשה.

כג) [הא מילתא אינו ברירא לי, מהו איסור לא ילבש, להידמות לנשים (ולכן גילוח מותר), או"ד כל שהוא לנוי, אסור (לבנות מתוך שחורות). ובכל שאלה אנו נתקלים בהאי ספיקא. ואולי הגדר הוא 'נוי שאנשים אינן עושים' או 'נוי שמהותו/מקורו הוא של נשים'. ועייין]

כד) [ועוד, אינו רק בלבישה, אלא גם בגילוח. וגם בתספורת. וכלי זיין הוא דיון. Accessories הוא ג"כ אסורה. ומצינו בכל א' מהן גדרים שונים. מהו מקורות לכולם. מהו דבר שאינו בכלל הנ"ל, כגון רכב. אומנות. קול. בגד אחת, כל בגדיו. עישון². ה' יאיר עיני].

כה) מחדש הב"ח, האיסור בלבישת בגדי אשה לאיש [וה"ה להיפך], אינו איסור מוחלט לכל אופן, אלא האיסור הוא להידמות לנשים, אבל היכא שלובש בגד אשה למטרה אחרת, ואינו בכדי להידמות לנשים, אינו בכלל האיסור.

כו) ומוכיח כן מהא דיש איסור להסתכל במראה משום לא ילבש, ועדיין מותר היכא שמסתפר ע"י עכו"ם – וכי מתירין שעטנז כשמסתפר אצל עכו"ם – ודאי לא! אלא ע"כ אינו איסור בעצם אלא האיסור הוא להידמות.

כז) [מראה בזמננו, לתפילין יש ב"ח, וגם בלי זה, בסעי' ו' מבואר בזמננו מותר. ורעק"א מביא דחברים נמנעין מזה, אבל כשיש סברת הב"ח, גם חבירים יכולין להקל].

כח) והרב מבריסק השתמש במראה כשהיניח תפילין, וכן ר' אלישיב. והרבה מסאנז היחמיר בזה.

כט) לפי ב"ח זו, מה הדין ללקט לבנות מתוך שחורות כי שער זו מצער אותו? לכאו' כן, ע' בהמשך.

ל) עפ"י ב"ח זו, איש שרוצה לעזור אשתו עם תיק יד שלה, או שיורד גשם ולוקח מטריה של אשתו, או אשה ללבוש חליפה של בעלה מפני הקור, או כובעו מפני הגשם, יהיה מותר.

לא) ויסכים לאסור, היכא שבחר במטריה של אשתו והיניח את שלו, דאז אין לו טענה טובה. [ואם של אשתו יותר רחבה, לכאו' מותר להב"ח].

לב) הדברי חיים חולק על הב"ח לגמרי, וס"ל שהוא דורש טעמא דקרא. והחכמ"א³ בבינת אדם הוא מודה במקצת – דהיינו, בבגדים אינו מסכים, אבל שאר דברין כגון מטריה, גילוח, תיק, מראה, מסכים להב"ח.

לג) והיכא שלובש כל בגדי אשה, הש"ך חולק על הב"ח ואוסר ולא משנה מה הם כוונותיו. [אולי הב"ח יסכים לזה].

לד) מצגת, או פורים, ואנשים לובשים בגדי אשה, ואשה לובש בגדי איש, אין לטעון שזה הב"ח, דלובש מטעמי שחוק ולא להידמות, דהא כל השחוק הוא הא דדומה לאיש או אשה. וכ"כ הב"ח

¹ ב' ס"א.

² ר' משה שטרנבוך דן בזה, דרך נשים גויים וחילונים מעשנים, ולא נשים שלנו. מאידך, משנה הלכות י"א ר"ד לגבי אשה לקבל שבת אחר בעלה, כ' שהוא דבר נחוץ, דהיא חייבת לסדר הבית, הנירות וגם לעשן....

³ ע"ד.

סימן קפ"ב – דיני לא ילבש

עצמו להדיא. ואינו מותר אלא כשניכר מה שהוא באמת, ואינו דומה למין השני, ורק הבגדים של אשה זו הוא 'מזכרת' של איש, Reminder, ואינו דומה לאיש בשום פנים ואופן.

לה) לידלדה ללבוש כובע של איש מ'קופסת הפורים', לכאו' אם הוא כובע שאף איש ילבש אותו, לכאו' אבד ממנו שם בגד איש, והוא מזכרת בעלמא ומותר. וכן להיפך, איש עם פאה שאף אשה ילבשה, אינו בכלל בגד אשה.

לו) איש ללבוש טבעת של אשתו כדי לקחתו לתקנו וכדו', ואינו רוצה לאבדו ולכן לובשו, לפי הב"ח מותר, דאי"ז בגד.

לז) ר' משה^ט לגבי לבישת ילדים קטנים עם Tights, מחדש, דבגיל קטן כזו, אין שייך לא ילבש בכלל, דהרי אין חילוק משמועתי בגיל כזו בין ילד לילדה, והא דלובשין אחרת הוא לסימן בעלמא מה הם באמת, בכח, כי בפועל עדיין אינו חילוק. ולכן אין איסור לא ילבש. ואין איסור ספינן. [מלבד הב"ח].

לח) וזה המקור להיתר שאמרנו למעלה לענין מצגת, שמותר מזכרת בעלמא.

לט) ויש חולקים על ר' משה. יש שו"ת הרמב"ם דמבואר שיש ספינן של לא ילבש לקטנים.

מ) לפי ר' משה, מותר עבור 'יואל' ללבוש כמו 'יעל' בפורים.

מא) בסי' תרצ"ו בהל' פורים הרמ"א מתיר לאיש ללבוש כאשה, כי מכוונין רק לשמחה. וקשה, מהכ"ת, גם להב"ח זה אסור. ומ"ב בשם ט"ז וב"ח, דיש לבטל מנהג זה, והא דרמא איירי רק בבגד אחת, וגם זו אינו נכון.

מב) והרמ"א שהיקיל בכל הבגדים, מה הפשט. ומקור דבריו הוא שו"ת מהר"י מינץ סימן ט"ז. ושם מבואר דכל אנשי העיר היו לובשים כנשים, וכל נשי העיר היו לובשין כאנשים. ומותר כיון שכולם עשים כן, ובפורים אין חילוק בין בגדי איש לבגדי אשה. [הק' כנה"ג, וכי יום א' לחוד קובע? ועוד דהוא להידמות לנשים.] ועוד, דהוא לשמחה לחוד [ב"ח עדיין לא היתיר]. ועוד, מצינו דבפורים מותר לגזול מעט [תמוהה מה הדמיון, התם משום דיש מחילה מתחילה, ושייכות לכאן. וצע"ג].

מג) עכ"פ, אין היתירו של הרמ"א שום תוקף למציאות שלנו.

מד) נחזור להב"ח. הט"ז מסכים עם חמיו. חכמ"א מסכים כשאינו בגד. ש"ך מתייחס לזה ואינו ברור עד כמה.

מה) ויל"ע אם המ"ב מסכים להב"ח, ע' הל' פורים, וע"ע סי' ש"א לגבי בעל ללבוש טבעת של אשתו כדי לתקנו. ועיין.

מו) וע' בסעי' ד', וברעק"א, דמבואר שמי שיש לו חטטין, מותר לו לגלח בית השחי ובית הערוה. והמקור לזה הוא רשב"א. וזו ע"כ ראייה במקצת לדברי הב"ח, דמתירין דבר האסור היכא שהוא לתועלת אחרת – אלמא אינו איסור מוחלט, כהב"ח.

^ט ד' ס"ב ד'.

סימן קפ"ב – דיני לא ילבש

מז) אמנם, יש עוד רשב"א¹ דמבואר דכל שהוא בצנעה הוא רק לא ילבש מדרבנן ולא מה"ת. נמצא יש רשב"א כהב"ח² רק היכא שהוא מדרבנן, ולא להיכא שהוא מה"ת.

מח) אשה ללבוש טלית ותפילין וכיפה, מלבד הב"ח, אין היתר. ובאמת, תרגום יונתן על קרא זו כ' 'כציצית ותפילין'. והא דמיכל בת שאול, וכן בנות רש"י, לכאו' הוא ראייה להב"ח. והא דאסר תרגום יונתן, היינו ברוצה להידמות.

מט) וצ"ע איך החולקים על הב"ח [רשב"א, חכמ"א, ועוד] מיישבים הא דמיכל בת שאול [והא דבנות רש"י, אין מקור נאמן לזה]. וצ"ע.

נ) לגבי אשה ללכת עם נשק, ע' אג"מ³ דמתיר בסכנה [ואינו אביזריהו דעריות]. ואינו מחוייבת לישראל בביתה, אלא מותר לה לצאת בחוץ, ולהשיאה עמה. וכשאינו סכנה, עיי"ש דדבריו דומים לב"ח, אבל לא ממש, וצ"ע עיי"ש.

נא) וע"ע מהרש"ג לגבי אשה ללבוש שעון של בעלה, דמבואר שיש מראית העין על לא ילבש, גם אי ס"ל כהב"ח.

נב) אשה ללבוש מכנסיים היכא שאין לאסור מצד צניעות [כגון פיג'מה, חצאית על גבה כשעושה סקי, כושר עם נשים לחוד], ע' מנח"י ב' ק"ח דס"ל דכל בגד חוץ העשוי לגלות הפסק רגליים הוא בע"כ בגד איש ויש בו איסור לא תלבש, 'ולא תלבש ולא תגלוש'.

נג) למעשה, הפוסקים היקילו באלו, בתנאי שהם באמת מכנסי אשה [או של שניהם] אבל לא במכנסי איש. [אם אין מלבד מכנסי איש, יש ב"ח.]

נד) וע"ע יביע אומר ו' י"ד דחולק על המנח"י. [ועיי"ש עוד דכ' לגבי חצאיות 'מיני', דאסורים, 'ולמלשינים ול'מינים אל תהי תקוה].

נה) מעשה שהיה כך היה, בחור בגיל של שידוכים שאמא שלו רוצה שיצבוע Patch של שערות לבנות. מה הדין בזה. בשו"ע סעי' ו' משמע שאסור. והנה, בזמננו הוא דבר רגיל מאוד שאנשים ג"כ צובעים שערותיהן, וא"כ אולי הדין ישתנה. אמנם, כדי לסמוך על סברא זו צריכין אנו להיות בטוח שהמציאות אכן השתנה מספיק מזמן שו"ע עד זמננו.

נו) עוד סברא להקל, הרי אינו עושה כן לראות יותר צעיר, דהרי נראה צעיר, רק יש לו מום, וא"כ אינו בכלל לא ילבש אלא הסרת מום בעלמא. ודומה להסרת 'שחין' מפניו.

נז) [לכסות Spots עם איפור, להסרת עיכור ולא להוספת יופי, יש ב"ח, יש רשב"א הואיל והוא בצנעה, ואולי יש חכמ"א].

נח) ועוד, [צביעה, וגם כסוי מומים] איסור לא תלבש הוא להוסיף משהו הדומה לאשה, אבל להסיר מניעה בעלמא, אי"ז בכלל. וכ"ז יחד יש להקל.

נט) שאלה כללי, איך קובעים מהו רגיל ומהו הדרך. דהיינו, הגם שאמרנו למעלה דדבר השווה לאנשים ולנשים, אם מקורו מנשים אסור, היינו רק אם בזמן האחרון היה מנשים, אבל אם עבר

¹ ד' צ'.

² ד' ע"ה, ב' ס"א.

סימן קפ"ב – דיני לא ילבש

מאות שנים מימים הללו, אין סיבה או טעם או סברא לאסור. כגון, או יודיעו לנו שכובעים היתחילו על נשים, עדיין מותר לכו"ע.

(ס) וכן להיפך, אם היתחיל דבר של נשים להיות הדרך של אנשים, למשל, אנשים התחילו ללבוש חצאית, בשנתיים הראשונות לית מאן דפליג דאסור, הואיל והוא חדש כ"כ.

סא) כי מיבעיא לן, היכא שאינו ישן כ"כ, ואינו חדש כ"כ, איך קובעים, ומהו הגדר להיות הדרך, ומותר.

סב) והנה, בגמ' איירי כשלקו משהו, וראו שלא גילח בית השחי, והיניחוהו – והק' הרשב"א בתשו' שם, אם אסור לגלח, למה היניחוהו, הא עשה מה שמוטל עליו לעשות. וכ"ת ששאר אנשים ג"כ גילחו, א"כ מהו השבח של איש הזו, הא מותר לגלח. ומיישב הרשב"א, שבעצם היה אסור, אבל הדור היה פרוץ, והוא שמר הדין, וזהו שבחו, ולכן היניחוהו.

סג) חזינן מהכא, אם אינו שומרי תו"מ עושים איזה דבר, זה לא משפיע ומתיר הדין לשומרי תו"מ.

סד) מאידך, הר"ן פירש, דהיו מגלחין, והיה מותר, והוא היחמיר על עצמו, כעין חבירים, ולכן היניחוהו. חזינן מהר"ן, אם שאר בנ"א עושים, גם לא שומרי תו"מ, זה מתיר לנו.

סה) וע' רעק"א בשם פרישה, דמביא ב' פירושים, הרשב"א והר"ן, אי גויים הם בחשבון.

סו) והיות דגדר זו אינו ברור, מתי מתחיל ומתי מסיים המח' הזו, וכמי פסקינן, אנשים לא ילכו לעשות Manicure גם בלי Gloss [דזה ודאי אסורה], ובדאי חברים ימנעו מזה לעולם. [מאידך, י"ל שאינו כלום רק חיתוך וקיצוץ, וא"כ אינו ולא כלום, או"ד הוא 'פינוק' מיוחד לנשים. וצ"ע.]

סז) ועם כל הנ"ל, יש ליזהר מחוקת הגוי, ע"ע אג"מ ג' י"ח וג' כ"ד.

סח) Earrings לגברים, שנים ודאי אסורה. אחד, לכאן אינו לא ילבש. ה"ה שרשרת 'חי'. [למה לא, לפי הרשב"א, רק אנ"ש הם בחשבון, ואנ"ש לא עושים.]

סט) טבעת לאיש, לכאן הוא כנ"ל.

ע) ובכל הנ"ל, יש בהם 'חברים נמנעין מזה'.

עא) רש"ז ס"ל דעניבה הוא לא ילבש. ולדינא, אולי יש חברים נמנעין, אבל אינו מסתבר.

עב) משנה הלכות² דן אם Braces לשניים של איש הוא לא ילבש. ולדינא אין לחוש בזמננו, אבל אה"נ ה'גומי' יבחור רק צבעים של זכר ולא של נקבה.

עג) Plastic Surgery, מנח"י אוסר משום לא ילבש. ולדינא, לכאן תלוי מה עושה. וע' ר' משה הדן לגבי חובל.

עד) לגלח זקנו עם סם או שעווה, או ממרח של נשים – הרי זה מעשה של אנשים עם כלי של נשים. ולא מצינו איסור לזה. ולכאן, לתלוש שער מזקנו עם Tweezers הוא דרך נשים ואסור. [למעשה, גם שעווה על שפם הוא דרך נשים.]

² י"ט ז' ק"י.

סימן קפ"ב – דיני לא ילבש

עה) לתלוש שער האף והאוזן, אם זה משום דמצער ואינו נוח, וא"כ זה ב"ח על דבר שאינו מלבוש. וגם אם הוא עושה ליופי, הרי אינו תוספת אלא הסרת קילקול.^{י'} ואינו דומה למלקט לבנות מתוך שחורות, דהתם היה מושג של נשים לראות יותר צעיר, משא"כ זה.^{י'}

עו) בית השחי, לגלח מותר אם הוא דרך אנשים. ואצל אנ"ש אינו הדרך, ואולי בקרב בני הגולה הוא כן הדרך. [חברים נמנעין]. ומי שרוצה לגלח כדי לשחות יותר מהר, אולי זה לא ילבש דרבנן לסיבה אחרת.

עז) לתלוש שער מUnibrow, אם הוא שער א' או שתיים, הוא הסרת מום בעלמא, ודומה לשערות האף. ועוד דהוא כ"כ הדרך של אנשים, דגם הר"ן יתיר. ואם הוא ממש שורה אחת שלמה, יל"ע האם זה מום. לגלח, ודאי אינו דרך נשים, אבל מהו לתלוש. ולכאו' יש להביא ראיה מהא דהוי מום לגבי כהן שהוא מום גם לענין זה. ומשמיה דרש"ז אומרים שהיתיר.

עח) לקחת כדורים כדי ששערו לא יפול, מותר. פאה של אנשים לאנשים, מותר וחברים נמנעין.

עט) השתלת שער כדי לעשות זקן, הנה זה דבר שרק אנשים עושים ולא נשים. ונשים העושות במקומות אחרים בגוף אינו ראיה לאסור כאן [דלא מצינו מושג כזה רק בלבנות מתוך שחורות.

פ) מבואר בשו"ע, אסור לאשה לעשות תספורת כעין איש, וה"ה איש אסור כעין אשה. ואשה לגלח ראשה, הואיל ואינה משארת פיאות, מותר.

פא) ואם עושה ממש תספורת של איש כדי להניח עליה פאה וכדו', יש רשב"א וב"ח.

פב) Ugs המציאות אינו ברור.

פג) אופניים, של גבר לאשה ושל אשה לגבר, [החילוק הוא בצורת השילדה], יל"ע אם זה בכלל האיסור [תלוי בגדר], ועוד, אם יש חילוק בזמנו.

פד) גבר ללבוש Burka אם הוא אמיתי אסור.

פה) מעשה שהיה, בחור צבע שערו השחור לבצע לבן, לפורים. ועד שהצבע יוצא הוא כמה שבועות. השאלה הוא האם מותר לו עכשיו לצבוע שערותיו הלבנות לשחור – לא להסיר הצבע אלא לצבוע ע"ג צבע. שבט הקהתי"י אוסר. ויל"ע בזה, דאולי מום הוא, ועוד, זהו מצבו האמיתי. ועיין.

פו) אשה להיות נהג מונית או אוטובוס או טרקטור, אינו ראוי אבל אינו אסור.

פז) כדורים למניעת ACNE, שווין לאנשים ולנשים. ויל"ע אם חברים ימנעו. וע"ע שבה"ל ג' קי"א.

פח) איש ללבוש בושם של איש, חברים נמנעים מזה, אבל מדינא מותר. ושל מין האחרת, אסור. ושל שניהם, אינו ברור. והעולם קובע מהו לזכר ומהו לנקבה.

פט) דאודורנט, של מין השני, אם אינו ניכר החילוק אחר כמה שניות, ועושה כן לא להידמות, יש ב"ח ורשב"א, ואולי עוד יותר מזה.

^{י'} אם זו סברא אמיתית, ה"ה יתיר גילוח הזקן....
^{י'} ב' רנ"ז.

סימן קפ"ב – דיני לא ילבש

צ) שער החזה, במספריים מותר אם יש צורך בכך, וגם מספריים כעין תער. כיון שאינו דרך נשים, כי נשים אין להם שער במקומות הללו. וע"י תער או Laser, לכא' יש גם טענה הזו. ועוד שהוא בצנעה, ועוד שאולי מום הוא [כשיש הרבה], ועוד, עושה לא להידמות אלא כיון שמצער.

צא) להסיר זקנו עם Laser, [או מעל צוארו], הרי נשים אינם עושים, אינו תער, אך אין כאן טענת ר' משה להתיר גילוח מצד לא ילבש, ולכן לכא' יש לדון להקל.

צב) לתת שם נקבה לילד זכר או להיפך, ע' דברי מלכיאל ג' ע"ה. אבל רח"ק בטעמא דקרא פרשת כי תשא מוכיח דמותר. אבל אינו מומלץ....

צג) כ' רמ"א, טומטום ואנדרוגינוס, אסורים ללבוש כאשה. וכ' ש"ך לא יגלחו כאיש. וק', איך הם ילבשו? מה ששייך לגברים ונשים בשוה. מכנסיים או חצאית? למנח"י?

צד) ע' ציץ אליעזר כ"ב ב'.

צה) אשה בז' נקיים, ואין לה מספיק בגדי לבנים, מותרת ללבוש של בעלה. ב"ח. רשב"א. מצוה.

צו) דעת רח"ק לגבי שעון, צ"ע. ואולי יש לחלק בין שעון פשוט, לשעון מקושט.

צז) תער מאחורי ראשו, מדינא מותר. רבינו יונה אוסר. חברים נמנעין.

צח) לקצר שער לבן בראשו ובזקנו, ואינו תולשו, ע' בספר אהל יעקב שאסר, הואיל והוא ממעט זקנה, והוא מושג של נשים. וזה חידוש אבל לכא' צריך להחמיר.

צט) האם אשתו יכול להכין עבורו חולצותיו בערב תשעת הימים. יש ב"ח, אבל לא יותר מזה. אולי זה נחשב בצנעה הואיל והיא לא מוכנת לצאת כזה. ועיין.

ק) מבואר, מראה בזמננו מותר, וחברים נמנעין. וע' שבט הקהתי דמתיר רק בעראי ולא בקביעות.

קא) **כמה ציורים:** אנשים ללבוש Chapstick עבור הברקה. אסור. [אם הדרך הוא כן, לכא' יהיה מותר.] מכנסיים צמודות, אינו לא ילבש. לצבוע שער סגול אינו לא ילבש. זקן לתלוש שער לבנות, לנוי אסור. Crocs של אשה [בצבע, כי חוץ מזה שווין הם], אסור. נשים לעשות כושר עם משקולות כבדים, אינו ראוי [מהכ"ת]. אשה על אופנוע, אינו לא ילבש אבל אינו נכון. מיץ לימון על שער כדי לעשות היי לייטס, אינו לא ילבש, אבל אינו נכון. ספריי Tan אינו אסור מדינא. ובסלון אסור גם לנשים כי מסוכן הוא. ג'ל בשער אינו לא ילבש. לדבר כמו אשה, אינו לא ילבש. וה"ה תנועות ידיים של נשים. רכב ורודה, האם מותר לבחור דווקא צבע זו, אינו ברור. להדביק Lashes על אורות הרכב, אינו נכון. הלבנת שיניים, אינו לא ילבש. אשה ללבוש Kilt נראה כחצאית ומותר. גבר להסיר שער של זרועו עם שעווה כדי שיגדיל יותר עב, אינו ברור. להתעמל כדי לראות טוב אינו לא ילבש.